

emellan. Jag fann mig dock icke fullkomligen tillfredsstäld häraf, till dess jag händelsewis kom öfver det så kallade Theologiska Biblioteket, der en mera solid och talande grund uppgiwes. Der påstås nemligen B. 16 sid. 29, att Romanläsning är den verkliga och egentliga orsaken och roten till oäga ta barns framskridande. Att många böcker och afseren deribland Romaner äro att betrakta såsom basfarder, hade jag wisserligen wetat, men att läsning af dylika skulle frambringa en sådan följd, hade alldrig fallit mig in.

Utgifwaren till det Theol. Bibl. säger sig fallit på denna öfvertygelse genom betraktandet af Isländares, Tungusers och Trokesers lesnadsfätt, der de mest obestämda seder herrskar, och alls inga romaner finnas, och hwad de förstnämnde angår, tillägger han, består deras studium endast i de gamla Isländska Sagorne samt Eusebius.

Att det förderfliga af Romanläsning är djupt inrotadt, erför jag redan i somras, wid en resa till Westerdås, der det ej fanns något fruntimmer, ja ej en gång någon piga, hwilken ej ägde sin lilla Romanlektüre med sig. Hwad resultateme häraf blifwit, wet jag icke; de fleste ansigten woro mig obekanta. Samma klagan har jag hört en min wän yttra wid sina resor till Drottningholm.

Ware nu härmed, huru det will, så är saken vigtig och fordrar ett allwarligt begrundande. Skulle icke verkligen Romanläsning hafwa så öfbräntade följder, hemsättes, huruwida icke wära Länbiblioteker borde blifwa det första föremålet för en skarp råffst. Är det från dessa skällen ibräktigheten utflöyer fring torg och gator, då wore det i sanning bäst, att ju för dess hellre tänka på deras indragande eller omkullskående. Men då wi lesa i ett constitutionelt land, kan ett slikt försarande icke ske utan med egarnes fria begifwande. Jag skulle derför wilja föreslå det ältade Sällskapet Pro patria, som förut har ett barnsängshus, att inköpa alla länbibliothekers romaner; då de i samsundets händer löpse minsta fara att stada. Någon annan sund näring, t. ex. detta och flere andra samsunds skrifter, kunde i stället lemnas till utbyte.

Att som wanligt wilja i lättfärdiga mdrar och fäder, i försummad allwar och tuft i uppfostran, i äfveliga wätsignade förordningars stonande ömhet, som tillåta cacherande af både modrens och fadrens

namn m. m., söka grunden till det onda, är en orimlighet. Det Theol. Bibl. skal förefalla tusen gånger bättre och mera bewisande. Dess slutar det sin uppsats med den uträkning, att af 23,768 barn, som 1817 föddes i Paris, 9017 woro af oäga fång. Skada att författarn ej uppger, huru många Romaner under tiden trycktes. Som tillägg kunna wi anmärka, att antalet 1823 war ännu sörre, ty af 28,812 woro 10,221 oäga!!!

Aphorismer efter Jean Paul.

Man lesa oftast som de elwa Apostlarna och döer såsom den tolste.

Metallerne räknas tvenne Sacramenter: De äro 1. blifwa af Judarne omskurna, och de oäbla, t. ex. kyrkklockor döpte af de Christne.

Madame Deshoulières påstår i sina idyller, att ett får är wida lyftigare än en människa. Imidlertid tror jag, att en, som är båda tillsammans, är än mera lyftlig.

Det omtalas, att Engelen Michael en gång spelade wira med den gamla Draken om själar, och då han intet hade något hos sig, måste han lemna 10,000 Kammarherrars i förskrifning. Man bör märka att han länge sedan betalt sin skuld, och häns för förtjenar han wisserligen beröm.

Endast platta människor kunna wara goda wänner med hwem de påträffa. Lika Arsenik förena de sig lätt med alla metaller och synas, liksom wisa portraiter, uppmärksamt betrakta dem, hwilka beståda desamma.

Då historien anmärker att hos Spartanerne offer, tempel och böner helgades åt fruktans Gudomlighet, ehuru de sjelfwe aldrig kände någon fruktan, så frågas, om hofwen, hwilka förherrliga Religionen genom Hofscapellaner och Hofpredikanter också verkligen ega någon Religion?

Stockholm,
Elméns & Granbergs tryckeri.

R O M E T E N.

N:o 85.

Onsdagen den 24 Oktober 1827.

Lorenzo Hammar-sköld.
Nekrolog.

Fäderneslandet har nyligen gjort en stor förlust, redan känd för alla, som med varmt deltagande omsätta des Litteratur. Wänstapen tillhör det, att förena sin saknad med det Allmännas och uppresa ett förk på den Vortgångnes graf.

Lorenzo Hammar-sköld war född i Tuna, Linsköpings Stift och Calmare Län, den 7 April 1785. Hans Förelärdar woro Hammarherren, Riddaren af Kongl. Swärds-Orden, Herr Carl Gustaf Hammar-sköld och Fru Catharina Mariana Breitholtz. Sedan Sonens kunskaper blifwit grundlagda genom flera enskilda Lärares underwising, blef han wid sexton års ålder inskriwen bland de Studerande wid Akademien i Upsala^{*)}. Med en sållsynt flit fortsatte han der sina studier och hade efter fem år fullgjort de wilkor, som fordras för att erhålla den filosofiska lagern. Wid den promotion, som närmast följde, måste han dock, jemte flera utmärkt skickliga kamrater, hwilka något tidigare hade tagit sin examen, stå tillbaka för andra, som under sielfwa promotionsterminen undergått förhör och, enligt då gällande frifostigare grundsatser, blifwit gynnade med fördelaktigare betyg. Han lemnade nu

Akademien, der han sex år sednare infann sig, för att emottaga Magisterkransen, och sedermera offentlig förswarade en disertation.

Hammar-sköld twelade ej i walet emellan de platser, der man kan gagna det allmänna; hans hog war afgjordt rigtad åt Litteraturen, och för den wilste han helst leswa. Han såg sin önskan uppföld, då han snart, efter afslagda lärdomsprof. anställdes såsom Extra Ordinarie Amanuens wid det Kongl. Biblioteket i Stockholm (den 4 Sept. 1806). Der föbrjades hans ämbetsmannabana, och der slutades den, sedan han tid efter annan blifwit befordrad till Andre (den 7 Mars 1808) och Förste Amanuens (den 10 Juni 1811) samt sluteligen i nåder hugnad med Kongl. Bibliotekaries namn, heder och wärdighet samt tour och befordringsbrätt (1826). Han war derjemte sedan flera år tillbaka Notarie i Wottryckeri-Societeten. Kongl. Wetenskaps- och Witterhets-Samhället i Götteborg kallade honom till Ledamot 1809, och Swenska Bibelsällskapet några år sednare.

Begärowad med en owanligt god hellsa och ett gladt lynne, syntes han kunna hafwa hopp om en längre lifstid. Men nedlagd på sjukfängen i en feber, som detta år warit så förödande, afstynade han märkbart dag från dag, och snart besarade hans wänner en lång flitsmesa. Den intråffade den 15 sissl. October, då han lugn och stilla lemnade det jordiska, förjd af en este-leswande Mas^{*)} och flera Barn, saknad af många Wänner, som djupa känna ej blott sin egen, utan och det allmännas misfning.

*) Wärterminen 1801. Han disputerade pro exercitio 1803 under Prof. Doct. E. M. Fant (Observationes Selectae Historiam Svecanarum illustrantes, Fasc. II. p. VIII); blef Philos. Candidat 1805; Disputerade pro gradu 1806 under det samme Præses (Hypomnemata ad Historiam Pietismi in Svecia); blef promoverad Philos. Magister 1812; presiderade 1813 för en Disputation: Fragmentum Hermesianactis Svethice redditum, P. I III.

*) Hammar-sköld hade år 1809 i ett öfsligt äktenkap blifwit fökenad med Eröfen Johanna Charlotta Gyllenpalm.

Hammar-skölds utomordentliga verksamhet i det offentliga lifvet berättigar hans minne till en offentlig hyllning. Sin bästa ålder eignade han oafbrustet åt Litteraturen, och sällan har någon åt densamma så helt och hållet uppostrat sig, som han.

Det första försök, som han meddelade allmänheten, var en uppsats öfver de märkvärdigaste nyare Tyska Författares, hvilken infördes i Linköpings Bladet år 1804. Nu mera i sig själf mindre vigtig, förtjenar den dock nämnas, dels såsom hans första steg på skriftställarebanan, dels derföre att han var den förste, som der sökte gbra Tieck och Novallis bekanta för Swenska Läsare. Derefter blef ett poem, Skaldens Hde, som en af Författarens wänner, honom ovetande, sände till Prof. Franzén, infördt i Åbo Tidning år 1805, och sedermera har knappast något år förflutit, utan att Hammar-sköld utgifwit flera skrifter, af större eller mindre omfång. Här må man blott i förhet omtala de viktigaste.

Hans Poetiska försök äro de äldsta. Af dem gjorde han ett urval och gaf ut en samling under namn af Poetiska Studier (Stockh. 1813, 8:o). Titeln gifwer tillräckligen tillkänna, huru han själf ansåg dessa arbeten. Högst sällan öfwerlemnade han sig sedermera åt sin fordnä kärlek för Sånggudinnan. Hans få sednare Dikter äro dock karakteristiska, i synnerhet: Demagorgon och hans afkomma, Fikrilns Födelse och Skaldmönns Besök, alla tryckta i Poetisk Kalender (Stockh. 1821, 22).

Talrikare och mångfaldigare äro Hammar-skölds Kritiska arbeten. De bägge äldsta, mest utöfrliga: Försök till en Kritik öfver Friedr. Schiller, betraktad som Poet, Håfdateknare och Filosof (Stockh. 1808, 8:o) och Kritiska Bref rörande Herr Canzliers Rådet C. G. af Leopolds Samlade Skrifter (Christianstad 1810, 8:o) mötte mycket motstånd och utropades såsom oerhörda förbrötyelser på den tiden, då Kritiken i sådernes landet ännu låg i sin linda. Ett lika larm uppväcktes sedermera, då han utgaf: Swenska Witsverheten. Historiskt-kritiska anteckningar (Stockh. 1818, 19, 8:o). Utan att wilja förswara, hvad den bortgångne verkligen kan hafwa setat, bör dock anmärkas, att hans motståndare icke gjort rätt, wisa åt det myckna goda, som äfwen de hade bordt i dessa skrifter se och erkänna, och att både Författares och Läsares ömtalighet gör det nästan omöjligt

för en grundlig Criticis att undwisa många missnöje. — Hammar-skölds Bref i antedning af Poemet Arrel af Esaias Tegnér (Stockh. 1822, 8:o) wäckte mindre uppseende och mindre förargelse.

Till de begge nu nämnda claserna af hans arbeten höra de flesta af honom utgifna Periodiska Skrifter: Läsning i Hvarje handa (H. 1, 2. Det sednare utg. af Sällst. Pro Joco. Skara 1810, 8:o); Lyceum (H. 1, 2, wid hwilket han hade till medarbetare Hrr C. B. H. Högner, J. Berzelius och C. A. Agardh; Stockh. 1810, 1811, 8:o); Swensk Församlingstidning (Stockh. 1820, 4:o; med utgifware war A. A. Alzelius); Hermes. Samling af Afhandlingar (H. 1, 2. Stockh. 1821, 8:o; med utgifware war C. J. L. Almqvist). Många andra Tidskrifter hafwa emottagit af honom mer och mindre talrika bidrag, såsom Polysem, Phosphoros, Elegant Tidning, Poetisk Kalender, Juridisk och Ekonomisk Läsning, Lifwet och Döden, Föreningen, Swensk Litteratur Tidning, Nya Extra-Posten, Åbo Morgonblad, Poetisk Kalender, Daniska Månadskriften Athene och den i Leipzig utkomna Tidskriften Hermes m. fl.

Icke blott witterheten i wanlig bemärkelse, utan äfwen de fria konsterna och de filosofiska Wetenskaperna i sitt widsträcktare omfång blefwo af honom omfattade med deltagande. De förnämsta frukterna af dessa studier woro: Utkast till de Bildande Konsternas Historia i Föreläsningar (Stockh. 1817, 8:o); Bref öfver Plotins filosofiska Lärobyggnad (1 H. Stockh. 1814, 8:o); Historiska Anteckningar rörande Fortgången och Utvecklingen af det Filosofiska studium i Swerige från de äldre till de nyare tider (Stockh. 1821, 8:o); Grunddragen af Filosofiens Historia från de äldste till närwarande tider (3 Afdeln. i 4 Band, Stockh. 1825—1827, 8:o); och en Logik, som snart kommer att lemna pressen.

Många äro och Hammar-skölds Bibliographiska och Litterär-historiska arbeten. Utom dem, som redan äro nämnda och till en del kunna äfwen till denna klass hänföras, må märkas: Swenska Boktryckningshistorien. Journal utan Kritik. (H. 1—12. Strengnäs 1810, 8:o); Föreläsning på de i Swerige från äldre till närwarande tider utkomna Skole- och Underwänings-

böcker, till följe af Kongl. Uppfostring^s Committéns anmodan uppsatt och på r^{es} bekostnad utgifwen (Stockh. 1817, 8:o); *Leportorium för Swenska Bokhandeln* (Stockh. 1823, 8:o); den Swenska Litteraturen i Fortsettelse över B^öger utkomne i de tre nodiffe Riger (1—3 H. Köbenhavn 1815—1817); och ett Sammandrag af Lärdomshistorien nyligen utarbetadt, men ännu icke utgifwet. Af nra blandsadt innehåll woro de artiklar, hwilka ha för några månader sedan meddelat Brockhaus i Leipzig, för att tjena såsom rättelser och tillägg till det på densammes förlag utgifna *Conversations-Lexicon*.

Lägger man här till åtskilliga skrifter, som äro mera wiktiga i medborgerligt än litterärt afseende *), flera Skolböcker **) och åtskilliga öfversättningar ***); så är det sannolikt, att knappast någon

*) *L. er. Sammandragen Berättelse om Danmarks Krigsförhållanden till Swertige från äldre till nuwarande tide* (Stockh. 1813, 8:o); *Skandinawien och CARL XV JOHAN. Påsning för Swenska Medborgare i alla klaser* (1 D. Stockh. 1823, 8:o). Här må dock nämnas, att Hammarsköld, jemte B. J. Törneblat, utgaf: *Grewes möhliana* (1—2 H. Stockh. 1815, 8:o) och ensamt: *Uter skall af öfwer-Direkt C. A. Grewesmöhlels Tredje Wafunfödt. Förklaring, ingifwen till Kongl. Swes Hof-Rätt* (Stockh. 1815, 8:o), samt *Bref om Judarne. Öfver-Direkt. C. A. Grewesmöhlels tillagnadt* (Stockh. 1815, 8:o). Hammarsköld lade själfmycken wit derpå, att hafwa deltagit i striden mot "Pöbelsophister", såsom han kallade Grewesmöhlen.

**) *P. Virgili Maronis Opera*, med Swenska anmärkningar (Stockh. 1808, 1810, 8:o); *Aug. Liberti Phuedri Fabular. Aesopiar. Libri V.* med Swenska anmärkningar (Stockh. 1813, 8:o); *Förlita Orwaderna af Grefliga Språkläran för Begynnare* (Stockh. 1818, 8:o).

***) *Öfwerfigt af Poesiens Historia*, af Friedr. Ast. Öfversättning, utgifwen af Sällskapet Pro Joco (Stockh. 1810, 8:o); *Venturinis Historia om den Spansk-Portugisiska Thronförändringen och det deraf föranledda Krig* (1, 2 D. Stockh. 1817, 8:o); *Reinike Fuchs*, det är en skön och nyttig Dikt, full af Wisdet, god Lärdom och lustige Exempel. Från Plattyskan på Swenskt öfversatt. Ny förbättrad Upplaga. (Stockh. 1827, 12:o).

Swenskt Författare varit mera productiv än Hammarsköld.

Angående wärdet af hans arbeten hafwa r^{es}sterne varit delade, och torde ännu en tid blifwa det, till dess minnet af de polemiska förhållanden; i hwilka han deltagit, hos alla hans domare hunnit att förlora sin bitterhet. Troligtwis stola dock hans egentligen litterära motståndare snart finnas benägna att göra honom rättwisa, emedan de mest insigtssulle wänligen också äro de mest liberale; och de, som anse Litteraturen blott såsom ett samtalssämne, torde ej hafwa något att säga, sedan han tyttat. Hans wänner och alle, som tänka billigt, stola beklaga, att hans skrifter ej skolan saknade den frångå granfning, utan hwilken intet arbete kan blifwa fulländadt, och att hans omödmomen någon gång hade i uttrycket en hårdhet, som sållsamt kontrasterade mot hans wänliga lynne; men de måste derjemte tillerkänna honom den stora förtiensten, att hafwa märkeligen bidragit till att dana en mera omfattande Swenskt Litteratur, och det med ett nit, som ofta steg till passion, och med ett mod, som stundom gränsade till öfwerdåd.

Må det tillätas, i afseende på hans författarskap, ännu några anmärkningar. Han hade en medfödd swårighet att uttrycka sig, både muntligen och skriftligen, och kunde ej, oaktadt trägen öfning, helt och hållet besegra naturen. Under sina första läroår hade han — hwilket han mången gång själf beklagade — ofta måst ombyta Informatorer, hwilka alla, med undantag af en enda, woro föga skicklige och noggranne i sin undervisning. Med den bästa wilja, kan man själf wid mögnare år skolan fullkomligen afhjelpa brister, som äro en följd af den första uppfostran. Hammarskölds egentliga fel såsom Författare torde förnämligast böra tillskrifwas denna orsak. Han insåg och erkände jemwäl själf sina fel, på ett sätt, som stundom syntes öfverdjulande; och af alla beströffningar, med hwilka man öfwerhopat honom, är ingen mera obillig, än den, att han skulle haft stora inbätningar om sina egna förtjenster. — Det bär ej eller förtigas, att han såsom förlit bätre lyckades i smärre uppsatser, än i de wididigare arbeten, efter hwilka han wänligen blifwit dömd. Såsom exempel må man nämna de begge anonyma småskrifterna: *Sammandraget om Danmarks Krigsförhållanden*

